

Sperwer *Accipiter nisus* slaat Kauw *Corvus monedula* en laat zich die door mij niet afpakken

Tim van Nus

Zaterdag 10 januari 2004 begon voor mij grauw. Ik zou de hele dag aan mijn bureau gekluisterd moeten zitten voor schoolwerk, en het weer nodigde niet echt uit om naar buiten te gaan. Rond 15.00 uur toog ik naar het winkelcentrum van Dieren voor m'n noodzakelijke boodschappen. Even achter het station van Dieren bevindt zich een parkje omringd door rijtjeshuizen. Alarmerende zwarte kraaien en kokmeeuwen wezen me erop dat er in een van de voortuintjes een roofpiet moest zitten.

Voor de verandering fietste ik er langs en zag al snel een vrouwtje Sperwer in gevecht met een zwarte vogel. Omdat de prooi een aantal hoge pieptonen slaakte, dacht ik dat het om een merelmannetje ging. Ik stalde mijn fiets op veilige afstand om het tafereel gade te slaan. Sperwers in stad of dorp zijn tegenwoordig zeker geen zeldzaamheid, maar de kans om ze hun prooi te zien plukken blijft toch klein. Toen de prooi eenmaal onder bedwang was, begon de Sperwer aan de borst te plukken. De prooi leefde nog. Ik wees een voorbijganger op het tafereel. Die pakte daarop zijn digitale camera en liep met Hollandse boersheid tot drie meter van de Sperwer om een foto te maken. Daarna vertrok hij in alle haast naar het station. De Sperwer, een eerstejaars vrouwtje getuige de bruine zoompjes langs de dekken en de stevige poten, bleef gewoon zitten. Rustig benaderde ik daarop de Sperwer ook tot op zo'n vier meter. Die bleef gewoon plukken. De Sperwer was niet geringd. Ik belde met mijn mobiele telefoon gelijk een paar mensen om deze vreemde ervaring mee te delen (ja, zo gaat dat tegenwoordig). Leden van de Accipiter-familie staan immers bekend om hun schuwheid en dit leek me absoluut afwijkend gedrag. Ik besloot de Sperwer even door te laten eten om de verloren energie van de uitputtende strijd met de kauw, want dat bleek de prooi te zijn, weer aan te vullen. Gehurkt zat ik zo naast de Sperwer die nauwelijks op mij reageerde (Foto 1). Af en toe keek ze me met twee prachtige geelzwarte ogen aan. Wat een vrouw! Het gekraak van de snavel op het borstbeen van de kauw was enkele malen goed te horen. Toen ze de prooi zat uit te buiken, de borstspieren van de kauw waren inmiddels verorberd, zag ik dat de Sperwer een verse bloeding vertoonde op de overgang van tarsus naar dijbeen. Mogelijk was dit veroorzaakt door het gevecht met de kauw. Noemenswaardig is verder dat de Sperwer nauwelijks veren van de prooi had getrokken.

Van een gearriveerde buurvrouw kon ik een camera lenen. Hiermee maakte ik enkele foto's. De Sperwer leek geen last te ondervinden van de automatische flits. Ik kon de camera tot zo'n 30 cm van de vogel houden. Hield ik hem dichterbij, dan weigerde de camera een foto te maken (te weinig licht?), maar de Sperwer leek alles best te vinden. Hierna heb ik enige afstand genomen en mijn telefoonnummer bij de buurvrouw achtergelaten. Ze zou me bellen als het rolletje vol was. Vijf minuten later ging ik weer naast de Sperwer zitten. Deze was inmiddels begonnen aan de dijbenen van de kauw, maar

haalde hier geen vlees, uitsluitend veren, vanaf. Ik besloot de grens te verleggen door aan de kauw te trekken (die overigens behoorlijk stonk). De Sperwer accepteerde dit niet en ze pakte op haar beurt het karkas met één poot stevig vast en maakte een pikkende beweging naar mijn hand. Ze maakte geen aanstalten om weg te vliegen. Om het helemaal bont te maken, besloot ik de kauwenveertjes die aan haar snavel kleefden te verwijderen. Ze leek het niet erg te vinden! Ik hield daarop een vlakke hand onder de borst van de Sperwer en trok deze rustig omhoog om de vogel min of meer te dwingen op mijn hand te gaan zitten. Ze stapte rustig een stukje opzij. In de vijf minuten die volgden, leek de Sperwer een poging te doen om van de kop van de prooi te eten. Ik ben toen maar boodschappen gaan doen, want ik zag een donkere regenwolk opdoemen. Na 20 minuten fietste ik weer langs de crime scene. De Sperwer was ondertussen opgevlogen en twee kleuters waren bezig de kauw een laatste eer te bewijzen door hem in het parkje te begraven.

Foto. Vrouwtje Sperwer bezig met plukken van kauw, Dieren, 10 januari 2003 (Tim van Nus).
Female Eurasian Sparrowhawk plucking jackdaw, Dieren, 10 January 2003.

Discussie

Dit opmerkelijk tamme gedrag van een Sperwer was nieuw voor mij. Een telefoontje met Rob Bijlsma leerde me dat het ook in roofvogelland onbekend gedrag is. Achteraf zie ik drie mogelijke oorzaken van dit gedrag:

1. Ondanks dat de Sperwer geen ring of leertjes droeg, kan het om een ontsnapte of vrijgelaten vogel gaan. Het gedrag ten opzichte van mijn aanwezigheid deed me

- enigszins denken aan een valkeniersvogel. Een kauw is zeker geen standaardprooi voor een Sperwer. Zelf vond ik twee maal kauwen als sperwerprooi in de buurt van Zwolle. Klaas Posthuma (1996) vermeldt een uitgebreide vechtpartij tussen Sperwer en kauw, waaruit bleek dat het overmeesteren van een kauw geen kleinigheid is. Ook deze Sperwer bleef op haar prooi zitten toen zij werd benaderd (waarbij de ring kon worden afgelezen, een door Willem van Manen geringde vogel). Mogelijk dat de onkunde van de Sperwer er iets mee te maken heeft gehad om voor deze prooi te kiezen. Het is haar overigens wel gelukt om (evenals in het geval van Posthuma) de prooi te verorberen. Aan het verenkleden van de Sperwer kon ik overigens niet zien dat zij in een hok of iets dergelijks had gezeten.
2. De Sperwer was als het ware high als gevolg van een vrijgekomen stoot adrenaline bij de jacht en het gevecht (moeilijke prooi en verwonding), en vertoonde als gevolg daarvan het waargenomen gedrag. Afwijkend gedrag valt ook bij de hond van mijn vriendin te bespeuren als deze (de hond) zich weer eens te buiten heeft gerend. Echter, ook na 45 minuten liet de Sperwer zich van dichtbij observeren en maakte zij, zelfs na aanraking, geen aanstalten op de wieden te gaan.
 3. De Sperwer ervoer de aanwezigheid van mensen in haar nabijheid simpelweg niet als een bedreiging. Sterker nog, mijn aanwezigheid belette de zwarte kraaien de Sperwer weg te pesten. De Sperwer koos er misschien daarom voor de (toch al zware) prooi ter plekke te verorberen en mijn aanwezigheid voor lief te nemen. Na enige minuten was er sprake van "gewenning" (en ga ik de rest van mijn leven in als de vogelfluisteraar).

Summary: Eurasian Sparrowhawk *Accipiter nisus* captures Jackdaw *Corvus monedula* and refuses to let go of it

On 10 January 2004, a first-year female Eurasian Sparrowhawk was observed struggling to subdue a black bird in a garden in the town of Dieren (central Netherlands); it turned out to be a Jackdaw. During the struggle, the Sparrowhawk was presumably slightly wounded, as witnessed from the fresh blood on the intertarsal joint. The Sparrowhawk started eating before the prey was dead, at first concentrating on the pectoralis (removing only few feathers) and, after a break, continuing with the muscles of the pelvic limb. The observer could approach the Sparrowhawk in plain view to within hand-reach, actually touching the bird's bill. It refused to let go of the prey when the observer tried to take the Jackdaw away. Photographs were taken from within a distance of 30 cm. The bird was unbanded, nor did it carry leashes (which would have indicated an escaped falconry bird).

Literatuur

Posthuma K. 1996. Bijzondere vogelwaarneming in Smilde. *De Takkeling* 4(2): 8.

Adres: Zutphensestraatweg 47, 6955 AE Ellecom (timvannus@hotmail.com).